

กระบวนการ และผลลัพธ์ของการตั้งด่านชุมชนในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์

The process and effects of Communities Checkpoints on Crashes (CCC) to protect motorcycle crashes in festival

ธีระวุธ ธรรมกุล	ส.บ., วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)*	Theerawut Thammakun	B.P.H, M.Sc.,
ทิพย์รัตน์ ธรรมกุล	วท.บ (สาธารณสุขศาสตร์)*	Thippayarat Thammakun	B.Sc.(Public Health)
วริศา พานิชเกรียงไกร	ท.บ., ส.ม. ปร.ด.**	Warisa Panichkriangkrai	D.D.S., M.P.H., Ph.D.
ไพโรจน์ พรหมพันใจ	วท.บ, วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)***	Pairoj Prompunjai	B.Sc., M.Sc. (Public Health)

*สำนักงานสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9
จังหวัดนครราชสีมา

Office of Disease Prevention and Control 9th
Nakhon Ratchasima,

**สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ
กระทรวงสาธารณสุข

International Health Policy Program

***สำนักงานคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
กรมควบคุมโรค

Ministry of Public Health Office of Senior
Executive Committee, Department of Disease Control

ทุนวิจัยจาก กรมควบคุมโรค และสำนักงานเขตบริการสุขภาพที่ 9

บทคัดย่อ

การศึกษาวินิจฉัยประเมินผลนี้มุ่งศึกษากระบวนการตั้งด่านชุมชน คุณลักษณะของด่านชุมชน และประเมินประสิทธิผลของด่านชุมชนในการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ช่วงเทศกาลสงกรานต์ปี พ.ศ. 2558 โดยทำการสำรวจในพื้นที่ที่มีด่านชุมชน คือ อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ และอำเภอที่ไม่มีด่านชุมชนรวมทั้งสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตั้งด่านชุมชนและผู้ถูกตักเตือน ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่เข้าปฏิบัติงานที่ด่านชุมชนจำนวน 6 – 15 คน มีการตั้งด่านชุมชน 97 แห่ง ใน 7 ตำบล มีรถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านชุมชน 89,472 ครั้ง และมีรถจักรยานยนต์ที่ถูกตักเตือน 4,154 ครั้ง (ร้อยละ 4.6) ซึ่งเป็นผู้ดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 20.6 ไม่สวมหมวกนิรภัยร้อยละ 67.7 ขับเร็ว ร้อยละ 7.5 สาเหตุอื่น ๆ ที่ผิดกฎจราจร ร้อยละ 4.2 และปี พ.ศ. 2558 อำเภอพุทไธสงมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลสงกรานต์ต่ำกว่าปี 2555 – 2557 และมีการเกิดอุบัติเหตุในถนนหมู่บ้านลดลงเกินกว่าร้อยละ 50.0 เมื่อเทียบกับพื้นที่ข้างเคียงพบว่าอำเภอพุทไธสงมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุน้อยกว่า 16.6 ต่อประชากรแสนคน ดังนั้นการตั้งด่านชุมชนช่วยในการกัก/ตักเตือนผู้ที่มีเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนและอาจช่วยลดจำนวนอุบัติเหตุในชุมชนได้และควรมีการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ด่านชุมชน, อุบัติเหตุทางถนน, เทศกาลสงกรานต์, อุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์

Abstract

During long holiday such as new year and Songkran festival, there are great number of traffic accidents especially among motorcyclist. During New Year holiday of 2015, the Ministry of Public Health introduced the Community Checkpoint on Crashes (CCC) as community measure to detect those who were at risk. However, the effective of this measure has not been well investigated. This study explored the characteristic and effects of CCC in Phutthaisong district, Buriram province during Songkran festival in 2015. From 97 CCC stations in 7 sub-districts, there were 4,154 motorcyclists out of 89,472 were admonished due to not wearing helmet (67.7%), riding drunk (20.6%), and riding over the legal limit (7.5%). Compare to district without CCC, Phutthaisong district had decreasing trend of motorcycle accidents (2012-2014) and the accident rate was lower than comparative district. Though the communities voluntarily set up CCC for benefit of villagers, their suggestion was that budgets and the necessary equipment such as ashlights, traffic cones, and warning labels should be well supported.

Keywords : Communities Checkpoints on Crashes, traffic accidents, Songkran festival, motorcycle accidents

บทนำ

ช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ในสังคมไทย พบว่าปัญหาอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเวลาดังกล่าว ยังคงเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เพราะด้วยระยะเวลาเพียงแค่วันเดียวมีจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนรวมโดยเฉลี่ยประมาณ 300 - 400 รายหรือมีผู้เสียชีวิตชั่วโมงละ 2 ราย⁽¹⁾ โดยรถจักรยานยนต์เกิดอุบัติเหตุสูงสุด^{(2),(3)} สาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลมาจากการเมาสุรา รองลงมาคือขับรถเร็วเกินกำหนด⁽⁴⁾ เมื่อพิจารณาพื้นที่ของการเกิดอุบัติเหตุในเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2558 พบว่าในพื้นที่ชนบทเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ร้อยละ 54.2 รองลงมาคือทางหลวง ร้อยละ 26.1 และในเมือง ร้อยละ 17.4 โดยพบว่าในพื้นที่ชนบทมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ร้อยละ 37.6⁽⁵⁾

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสถิติการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลวันหยุดยาวมีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ปริมาณค่อนข้างสูง ด้วยเหตุนี้จึงมีมาตรการที่พยายามจะลดอุบัติเหตุอันเกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ การให้ความรู้ การรณรงค์ การออกกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งหนึ่งในมาตรการที่ใช้ในหลายประเทศเพื่อลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับรถ คือการตั้งด่าน หรือจุดตรวจการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁽⁶⁾ ซึ่งสามารถลดอุบัติเหตุจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงได้ร้อยละ 14.0 - 17.0^{(7),(8)} สามารถลดความรุนแรงและการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุตอนกลางคืนร้อยละ 22.1⁽⁹⁾ รวมทั้งลดการขับขีที่มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดมากกว่าหรือเท่ากับ 0.08 g/dL ในช่วงกลางคืน ร้อยละ 64.0⁽¹⁰⁾

ปี พ.ศ. 2558 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการตั้งด่านชุมชนป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนโดยมีผู้นำชุมชน อาสาสมัคร และจิตอาสา มาช่วยกันดูแลบุตรหลานในชุมชน จำนวน 60,000 จุดทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตือน ยับยั้งไม่ให้กลุ่มเสี่ยง (วัยรุ่น/ผู้ที่ดื่มสุรา ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์เร็ว ผู้ที่ไม่สวมหมวกนิรภัย) ขับขี่ออกนอกชุมชน หรือหมู่บ้านสู่ถนนใหญ่ อันจะเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย รวมทั้งยังเป็นการดำเนินการตามมาตรการ 3 ม 2 ข 1 ร ซึ่งประกอบด้วย เมาไม่ขับ สวมหมวกนิรภัย มอเตอร์ไซด์ปลอดภัย มีใบขับขี่ รััดเข็มขัดนิรภัย ไม่ขับรถเร็ว อย่างไรก็ตามมาตรการนี้ยังไม่ครอบคลุมทุกตำบล และยังขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ในด้านความสำเร็จ

ของการตั้งด่านชุมชนต่อการลดอุบัติเหตุ รวมถึงขาดแนวทางในการตั้งด่านชุมชน งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษากระบวนการและคุณลักษณะของการตั้งด่านชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งเพื่อประเมินประสิทธิผลของด่านชุมชนว่าสัมพันธ์กับลดการป่วยการตายจากอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับรถจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาลได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาด่านชุมชนช่วงเทศกาลให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไป

วิธีการศึกษา

งานวิจัยประเมินผลนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบในพื้นที่ที่มีด่านชุมชนคืออำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ และพื้นที่ที่ไม่มีด่านชุมชนจำนวน 1 อำเภอ โดยอำเภอพุทไธสง ถูกคัดเลือกตามคุณสมบัติ คือเป็นอำเภอที่มีการตั้งด่านชุมชนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุช่วงเทศกาล มีการตั้งด่านชุมชนซึ่งเป็นการจัดตั้งโดยชุมชนผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหารระดับอำเภอในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ. 2558 เป็นอำเภอที่มีด่านชุมชนในหมู่บ้านมากกว่า 5 ตำบล และสมัครใจเข้าร่วมศึกษาโดยมติคณะกรรมการหมู่บ้าน และอำเภอเปรียบเทียบกับอำเภอที่ยังไม่มีการดำเนินงานด่านชุมชน แต่มีบริบทใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาในด้านประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมช่วงวันเทศกาล สิ่งแวดล้อม การสัญจรทางถนน เศรษฐฐานะ และวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน และสมัครใจเข้าร่วมศึกษาโดยมติคณะกรรมการหมู่บ้าน

ประชากรในการศึกษานี้คือ 1) ผู้รับผิดชอบงานด่านชุมชนของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ (สสอ.) จำนวน 1 คน โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) จำนวน 1 คน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) อย่างน้อยตำบลละ 1 คน จำนวน 12 ตำบล (อำเภอพุทไธสง จำนวน 7 ตำบล อำเภอเปรียบเทียบ จำนวน 5 ตำบล) รวม 12 คน ซึ่งมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ 1 ปี ขึ้นไป และอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป 2) ผู้ที่มีบทบาทหรือเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด่านชุมชน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียกับการตั้งด่านชุมชนในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยตำบลละ 1 คน รวม 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ/อปพร. อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ผู้นำชุมชน อายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ 1 ปีขึ้นไป และจิตอาสา/ตัวแทนประชาชน อายุ 18 ปี ขึ้นไป ซึ่งทุกคนต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ประจำไม่น้อยกว่า 1 ปี สามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยหรือภาษาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน และสมัครใจเข้าร่วมการศึกษาโดยลงนามยินยอม คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติ จากการสอบถามผู้ใหญ่บ้าน/เจ้าหน้าที่ รพ.สต. เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม 2558 ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลภายหลังช่วงการตั้งด่านชุมชน ช่วงเทศกาลสงกรานต์ปี 2558 โดยการสำรวจข้อมูลจำนวนของรถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านและได้รับการตรวจเตือน จำนวนการเกิดอุบัติเหตุ จำนวนการบาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุด้วยแบบสำรวจกิจกรรมตั้งด่านชุมชน (ใช้ข้อมูลทุติยภูมิย้อนหลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) รวมทั้งการสัมภาษณ์เรื่องคุณลักษณะของด่านชุมชนความคิดเห็นต่อด่านชุมชนเพื่อลดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านและได้นำไปทดลองใช้กับพื้นที่อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ และนำมาปรับใช้ เก็บรวบรวมข้อมูลจริงโดยเจ้าหน้าที่จากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา (สคร.9) ซึ่งเป็นทีมวิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 6 คน ที่ได้ผ่านการชี้แจงทำความเข้าใจและปรับมาตรฐานการใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลความครอบคลุมประเด็นคำถามหลัก วิเคราะห์ตรวจสอบบันทึกโดยมีการแยกแยะองค์ประกอบของข้อมูล วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ และวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปตามกรอบแนวคิด

ทั้งนี้งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของกรมควบคุมโรค จากคณะกรรมการจริยธรรม
กรมควบคุมโรคหมายเลข FWA 00013622 ในโครงการวิจัยกระบวนการ และผลลัพธ์ของการตั้งด่านชุมชน
ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนรหัส 8/58-767

ผลการศึกษา

อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ที่มีด่านชุมชน มีหมู่บ้านที่รับผิดชอบทั้งหมด 97 หมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน
มีการจัดตั้งด่านชุมชนภายในหมู่บ้าน เพื่อป้องกันและลดความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์
ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ระหว่างวันที่ 9 - 15 เมษายน 2558 ซึ่งพบว่าด่านชุมชนมีกระบวนการตั้งด่าน และ
ทรัพยากรการจัดตั้งด่าน ดังต่อไปนี้

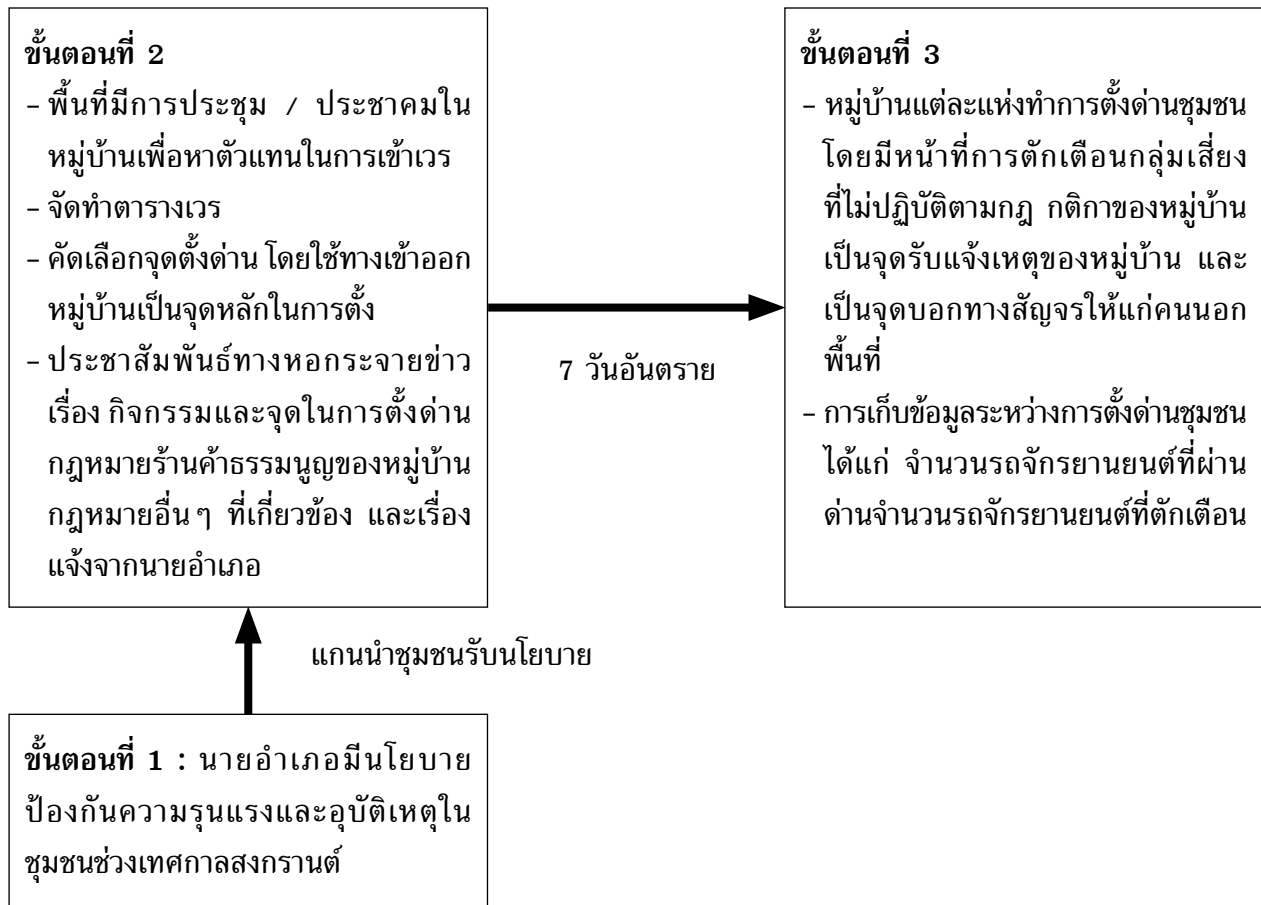
1. ภาศึ่เครือข่ายและกระบวนการตั้งด่านชุมชน

ด่านชุมชนมีจุดเริ่มต้นจากการเป็นจุดตรวจภายในหมู่บ้านซึ่งผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านรวมทั้ง
แกนนำชุมชนจะเป็นผู้รักษาความสงบสุขของหมู่บ้าน ป้องกันเหตุการณ์ไม่ปกติและเหตุจลาจลที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
หรือของประชาชนในหมู่บ้านของตนตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยแต่เดิมนั้น
จุดตรวจภายในหมู่บ้านยังไม่เน้นการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์เท่าใดนัก แต่ภายหลังการเกิดอุบัติเหตุ
รถจักรยานยนต์และมีการเสียชีวิตเกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอพุทไธสง แต่ละหมู่บ้านจึงได้มีการประยุกต์ใช้จุดตรวจ
ของหมู่บ้านเป็นด่านชุมชนในช่วงเทศกาลเพื่อป้องกันและลดความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542
ปัจจุบันพบว่าภาศึ่เครือข่ายในการตั้งด่านชุมชนประกอบด้วย หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ตำรวจบ้าน อปพร. แกนนำ
ชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) คณะกรรมการหมู่บ้าน หัวหน้าคุ้ม อาสาสมัครสาธารณสุข ชุติรักษา
ความปลอดภัยหมู่บ้าน และจิตอาสา ซึ่งได้ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมในเทศกาลสงกรานต์ปี พ.ศ. 2558 ดังนี้

1.1 ระยะก่อนการตั้งด่านชุมชน ก่อนถึงช่วงเทศกาลสงกรานต์ นายอำเภอพุทไธสง มีหนังสือ
ขอความร่วมมือให้พื้นที่ป้องกันความรุนแรงและอุบัติเหตุภายในชุมชน ซึ่งทุกตำบลจะรับนโยบายดังกล่าว
ไปปฏิบัติ หลังจากนั้นแกนนำชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะประชุมประจำเดือน
หรือประชาคมภายในหมู่บ้านของตนเพื่อหาผู้แทนครัวเรือนในการเข้าเฝ้าและจัดตารางเฝ้าโดยผู้ใหญ่บ้านและ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คัดเลือกจุดเสี่ยงเพื่อตั้งด่าน โดยร้อยละ 57.2 ตั้งด่านอยู่ที่ศาลาประชาคมของหมู่บ้านและ
ร้อยละ 42.8 ตั้งด่านอยู่ที่เต็นท์ ตามปากทางเข้าซอยหมู่บ้าน หรือปากทางที่รถในหมู่บ้านจะออกสู่ถนนสายหลัก
และประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบเรื่องกิจกรรมและจุดตั้งด่าน กฎหมายร้านค้า
ในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ธรรมเนียมของหมู่บ้าน กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเรื่องแจ้งจากนายอำเภอ

1.2 ระยะตั้งด่านชุมชน ดำเนินกิจกรรมคือ การตักเตือนกลุ่มเสี่ยงที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกาของ
หมู่บ้าน เป็นจุดรับแจ้งเหตุของหมู่บ้าน และเป็นจุดบอกทางสัญญาณให้แก่คนนอกพื้นที่ การเก็บข้อมูลระหว่าง
การตั้งด่านชุมชน (รูปภาพที่ 1)

รูปภาพที่ 1 กระบวนการตั้งด่านชุมชนในพื้นที่ 7 ตำบลของอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

2. ทรัพยากรบุคคลและระยะเวลาในการตั้งด่าน

การตั้งด่านชุมชนของตำบลในพื้นที่อำเภอพุทไธสง เน้นกระบวนการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในชุมชน เป็นความร่วมมือเพื่อดำเนินกิจกรรมโดยคนในชุมชนเอง เน้นการลดอุบัติเหตุและสร้างความปลอดภัยให้แก่ในคนชุมชน รวมทั้งยังสามารถสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเวลาเดียวกัน โดยทุกชุมชนจะมีการระดมทรัพยากรบุคคลในพื้นที่คือ ตำรวจบ้าน อปพร. แกนนำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน หัวหน้าคุ้ม อาสาสมัครสาธารณสุข ชูรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และจิตอาสาซึ่งเป็นผู้แทนของแต่ละครัวเรือนเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมด้านชุมชนของหมู่บ้านตนเอง โดยในช่วงเทศกาลสงกรานต์นั้นแต่ละหมู่บ้านได้จัดเวรยามทั้งช่วงกลางวันและกลางคืน ผลัดละ 6 - 15 คน ตั้งที่ศาลากลางบ้านหรือตั้งเต็นท์

การกำหนดระยะเวลาและช่วงเวลาการเข้าเวรของแต่ละหมู่บ้านนั้นพิจารณาจากจำนวนรถที่ผ่านเข้าออกหมู่บ้าน ปัญหาภายในหมู่บ้าน ภัยรั้นที่อาศัยในหมู่บ้าน และการเรียกร้องในการตั้งด่านของประชาชนภายในหมู่บ้านเอง เช่น บางหมู่บ้านเริ่มตั้งด่านตั้งแต่เวลา 08.00 - 18.00 และตั้งแต่ 18.00 - 24.00 น. บางหมู่บ้านตั้งด่านเวลา 08.00 - 20.00 น. และ 20.00 - 08.00 น. ของวันถัดไป บางหมู่บ้านตั้งด่านเวลา 08.00 - 16.00 น. และ 16.00 - 24.00 น. บางหมู่บ้านตั้งด่านเวลา 08.00 - 16.00 น. และ 16.00 - 01.00 น. เป็นต้น

3. งบประมาณและอุปกรณ์ในการตั้งด่านชุมชน

การตั้งด่านชุมชนของแต่ละหมู่บ้านโดยส่วนมากแล้วไม่มีงบประมาณ แต่เป็นการระดมอาหาร เครื่องดื่ม จากแต่ละครัวเรือนมาสนับสนุนให้ผู้เข้าเวร รวมทั้งการบริจาคกาแฟ เครื่องดื่มชูกำลัง หรือเงินเล็กน้อย จากประชาชนในชุมชน แม้ผู้อยู่เวรจะไม่ได้เรียกร้องสิ่งดังกล่าวจากประชาชนก็ตาม บางหมู่บ้านมีงบประมาณ จากกองทุนพัฒนาหมู่บ้านสนับสนุนเป็นค่าอาหารระหว่างการตั้งด่านชุมชนเป็นจำนวนเงิน 1,000 - 1,750 บาท

อุปกรณ์ที่ใช้ในการตั้งด่านพบว่า ด่านชุมชนทุกแห่งมี โต๊ะ เก้าอี้ สมุดบันทึกเข้าเวร และไฟส่องสว่าง ในเวลากลางคืน มีการตั้งป้ายไฟหรือการตั้งสัญญาณไฟ (ร้อยละ 32.8) มีป้ายหยุดตรวจ (ร้อยละ 21.4) มีกรวยจราจร (ร้อยละ 14.3) มีกระบอกไฟ และเสื้อจราจร (ร้อยละ 7.1) ทั้งนี้ผู้เข้าเวรอยู่ด่านชุมชนร้อยละ 90.0 ให้ความเห็นว่าอุปกรณ์ที่จำเป็นและควรมี คือ กรวยจราจร กระบอกไฟ และเสื้อจราจร

ประสิทธิผลของด่านชุมชน

1. จำนวนรถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านและถูกตักเตือน

ข้อมูลจากด่านชุมชน 97 แห่ง ในพื้นที่ 7 ตำบล ของอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ในช่วงเทศกาล สงกรานต์พบว่ามียอดรถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านชุมชนทั้งหมด 89,472 ครั้งและถูกตักเตือน 4,154 ครั้ง หรือ ร้อยละ 4.6 โดยสาเหตุที่ถูกตักเตือนมากที่สุดคือการไม่สวมหมวกนิรภัย 2,813 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 67.7 อย่างไรก็ตามยังมีผู้ที่ไม่ได้สวมหมวกนิรภัยและผ่านด่านโดยไม่ได้รับการตักเตือนมากถึง 6,421 ราย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนรถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านชุมชนและสาเหตุการถูกตักเตือน

ข้อมูล	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
รถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านชุมชน		
ไม่ถูกตักเตือน	85,318	95.4
ถูกตักเตือน	4,154	4.6
รวม	89,472	100.0
สาเหตุของรถจักรยานยนต์ที่ถูกตักเตือน		
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	857	20.6
ไม่สวมหมวกนิรภัย	2,813	67.7
ขับเร็ว	311	7.5
สาเหตุอื่นอันเนื่องมาจากผิดกฎจราจร	173	4.2
รวม	4,154	100.0
รถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านชุมชน และไม่สวมหมวกนิรภัย แต่ไม่ถูกตักเตือน	6,421	100.0

2. จำนวนการเกิดอุบัติเหตุและการเสียชีวิตจากรถจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์

จากการสำรวจจำนวนการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตในอำเภอพุทไธสง พบว่าในปี พ.ศ. 2558 มีการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ในพื้นที่อำเภอพุทไธสงทั้งหมด 19 ราย ไม่พบการบาดเจ็บที่รุนแรงและเสียชีวิต คิดเป็นอัตราการเกิดอุบัติเหตุเท่ากับ 45.0 ต่อประชากรแสนคน

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ระหว่าง 3 ปี ย้อนหลังและปี พ.ศ. 2558 พบว่าอำเภอพุทไธสงมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุค่อนข้างคงที่โดยมีการลดลงเล็กน้อย ในปีพ.ศ. 2557 และ 2558 (ตารางที่ 2) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของด่านชุมชน พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านจำนวน 14 ครั้ง หรือร้อยละ 70.0 ของอุบัติเหตุทั้งหมดในขณะที่ปี พ.ศ. 2558 เกิดอุบัติเหตุภายในหมู่บ้านลดลงเหลือเพียง 2 ครั้ง หรือร้อยละ 10.5 ของอุบัติเหตุทั้งหมด

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการเกิดอุบัติเหตุและการเสียชีวิตจากรถจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ. 2555 - 2558 ของอำเภอพุทไธสงและอำเภอเปรียบเทียบ จังหวัดบุรีรัมย์

ปี พ.ศ.	ประชากร		การเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ (ราย)		อัตราการเกิดอุบัติเหตุ (ต่อ ปชก. แสนคน)		จำนวนคนเสียชีวิต	
	อำเภอพุทไธสง	อำเภอเปรียบเทียบ	อำเภอพุทไธสง	อำเภอเปรียบเทียบ	อำเภอพุทไธสง	อำเภอเปรียบเทียบ	อำเภอพุทไธสง	อำเภอเปรียบเทียบ
2555	42,080	22,756	21	19	49.9	83.5	0	0
2556	42,265	22,782	21	16	49.7	70.2	0	0
2557	42,204	22,757	20	6	47.4	26.4	0	0
2558	42,265	22,724	19	14	45.0	61.6	0	1

สำหรับการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อด่านชุมชนเพื่อลดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้เสียในการตั้งด่านชุมชนช่วงเทศกาล ประกอบด้วย ตำรวจบ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) แกนนำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน หัวหน้าคุ้ม อาสาสมัครสาธารณสุขชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านจิตอาสา เจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่และตัวแทนคนในชุมชน รวม 45 คน ซึ่งส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 71.1 มีอายุเฉลี่ย 47.5 (s.d. 8.0) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 51.1 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 51.1 สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

1) ลักษณะของด่านชุมชน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร้อยละ 90.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีความเห็นว่าด่านชุมชนคือส่วนหนึ่งของชุมชนที่ดูแลคนในชุมชนและมีการบริหารจัดการ ดูแลทรัพย์สินและความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้านทั้งกลางวันและกลางคืน รวมทั้งเป็นจุดรับแจ้งเหตุและจุดบอกเส้นทางแก่คนนอกพื้นที่ ซึ่งจะตั้งอยู่ที่ทางเข้าออกของหมู่บ้าน และมีคณะกรรมการหมู่บ้าน จิตอาสาซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปร่วมอยู่ด้วย

2) ประโยชน์ของด่านชุมชนและความพึงพอใจต่อการมีด่านชุมชน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดให้ความเห็นว่า ด่านชุมชนสามารถให้คำแนะนำหรือตักเตือนแก่กลุ่มเสี่ยงที่ขับรถจักรยานยนต์เข้าออกหมู่บ้านได้เนื่องจากคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องที่มีความใกล้ชิดกัน ทำให้ลดการเสียชีวิตและการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์จากการเมาแล้วขับหรือการขับเร็วได้ ลดการถูกโจรขโมยทรัพย์สินในชุมชนทั้งกลางวันและกลางคืน สร้างความเข้มแข็งและวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน เยาวชน

ในพื้นที่เข้าใจและยำเกรงผู้ใหญ่ในพื้นที่มากขึ้น ลดการรวมตัวของเยาวชนในการทะเลาะวิวาท นอกจากนี้ยังพบว่ากิจกรรมด้านชุมชนยังสามารถทำให้ผู้นำชุมชนแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่ดี

เมื่อสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมของด่านชุมชนพบว่าเกือบทั้งหมดมีความพึงพอใจมาก (ร้อยละ 92.3) โดยที่เหลือร้อยละ 7.7 มีความพึงพอใจปานกลาง

3) ความจำเป็นในการตั้งด่านชุมชนและสิ่งที่ต้องพัฒนา

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดเห็นว่าการตั้งด่านชุมชนและสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไปทั้งกลางวันและกลางคืน ถึงแม้จะไม่ใช้ช่วงเทศกาลก็ตาม เพื่อความยั่งยืนและความสม่ำเสมอในการจัดเวรยามของหมู่บ้าน สำหรับสิ่งที่ต้องพัฒนาในกิจกรรมของด่านชุมชนในช่วงเทศกาลสำคัญๆ นั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร้อยละ 80 เห็นว่าระยะก่อนการตั้งด่านควรมีการประชุมรวมทั้งอำเภอเพื่อสำรวจอุปสรรคที่ยังขาดหรือที่จำเป็นต้องใช้ในการตั้งด่าน นอกจากนี้ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอบรมผู้เข้าเวรที่ด่านในเรื่องของวิธีการเรียกตรวจรถยนต์ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง วิธีการพูดคุยหรือเกลี้ยกล่อมให้กลุ่มเสี่ยงปฏิบัติตามกฎ/กติกายของหมู่บ้าน วิธีการเก็บข้อมูลช่วงตั้งด่านชุมชน การนำเสนอข้อมูลให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบและกฎหมายที่ผู้อยู่ด่านสามารถดำเนินการได้ รวมทั้งควรมีหนังสือจากหน่วยงานสาธารณสุข เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแจ้งให้อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เข้าร่วมกิจกรรมด้านชุมชนในหมู่บ้าน เนื่องจากปัจจุบันอสม. ส่วนมากไม่เข้าร่วมเพราะไม่มีหนังสือสั่งการ ส่วนระยะการตั้งด่านอยากให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามาตรวจเยี่ยมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้อยู่ด่านชุมชนต่อไป

4) ปัจจัยที่ทำให้ด่านชุมชนประสบความสำเร็จ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดเห็นว่าการตั้งด่านชุมชนเป็นกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน ซึ่งผลที่ได้นั้นเกินความคาดหวังคือนอกจากรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านแล้ว ยังทำให้เยาวชน/วัยรุ่นมีความเกรงกลัวและเกรงใจผู้ใหญ่ในชุมชน ลดปัญหาต่างๆ ของวัยรุ่นเกิดความร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านโดยไม่ต้องมีการบังคับ สิ่งที่ไม่ดีของหมู่บ้านหายไปจากมาตรการความดีของคนส่วนใหญ่กลายเป็นธรรมเนียมของหมู่บ้านที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดโดยปัจจัยที่ทำให้ด่านชุมชนประสบความสำเร็จนั้นคือความเสียสละของแกนนำชุมชนและชาวบ้าน การประชาสัมพันธ์ข้อกฎหมายต่างๆ ตามหอกระจายข่าวให้ชาวบ้านรับทราบ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความร่วมมือของทุกระดับตั้งแต่การมีนโยบายจากนายอำเภอ ผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักของลูกบ้าน หน่วยงานสาธารณสุขสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ มีกฎ/กติกาของหมู่บ้าน และความร่วมมือของชาวบ้าน

วิจารณ์

จากการศึกษากระบวนการตั้งด่านชุมชนและคุณลักษณะของด่านชุมชนและประสิทธิผลของด่านชุมชนต่อการลดการบาดเจ็บการตายจากอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับรถจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาล พบว่าบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมด้านชุมชนประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านทุกส่วน แกนนำชุมชนและจิตอาสา ซึ่งการตั้งด่านส่วนมากแล้วไม่มีงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมด้านอย่างเป็นทางการแต่จะเป็นการสนับสนุนเงินจำนวนเล็กน้อย อาหารและเครื่องดื่มจากชาวบ้านในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่าด่านชุมชนยังขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นในการตั้งด่านคือกรวยจราจร กระบองไฟ และเสื้อจราจร

สำหรับกิจกรรมการตั้งด่านชุมชนนั้นจะดำเนินกิจกรรมอยู่ 2 ระยะ คือ ระยะก่อนตั้งด่านซึ่งจะเป็นการเตรียมพื้นที่ ทำความเข้าใจกับชาวบ้าน ร้านค้าหมู่บ้านในการซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมทั้งเรื่องแจ้งต่างๆ และเตรียมคนในการเข้าเวร ระยะที่ 2 คือระยะตั้งด่านซึ่งจะเป็นการเข้าเวรผลัดกลางวันและกลางคืน

ที่ด่านชุมชนเพื่อเฝ้าระวังอุบัติเหตุและทำการตรวจพื้นที่ที่มีความปลอดภัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวใกล้เคียงกับการศึกษาของ Roepé U PJ et al⁽¹¹⁾ ที่พบว่าการเน้นประชาสัมพันธ์ในระยะแรกและการตั้งด่านตรวจขอความร่วมมือผู้จำหน่ายและผู้ตี้มแอลกอฮอล์ให้ปฏิบัติตามกฎจะสามารถลดการเกิดอุบัติเหตุและจำนวนผู้รักษาตัวในโรงพยาบาลลงได้ อย่างไรก็ตามพบว่าพื้นที่ขาดกระบวนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาการตั้งด่านชุมชน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการตั้งด่านชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือความเข้าใจของชาวบ้านเป็นสำคัญดังนั้นการสื่อสารทำความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ ภายในชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างมากและสิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยดำเนินการคือการสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการตั้งด่านชุมชน รวมทั้งการอบรมหรือการช่วยเหลือชุมชนในด้านการติดตามพื้นที่ การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล การประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาการตั้งด่านภายหลังจากเสร็จกิจกรรมการตั้งด่านชุมชน เพื่อให้แกนนำชุมชนและประชาชนในพื้นที่รับทราบข้อมูลและนำไปพัฒนากิจกรรมด้านชุมชนของตนเองต่อไป ซึ่งรูปแบบการพัฒนากระบวนการตั้งด่านชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ควรจะต้องศึกษาต่อไป

ในการตกเตื่อนรถจักรยานยนต์พบว่ามียังมีเพียง 1 ใน 20 ของรถจักรยานยนต์ที่ผ่านด่านชุมชนทั้งหมดที่ได้รับการตกเตื่อน โดยสาเหตุหลักของการถูกตกเตื่อนคือการไม่สวมหมวกนิรภัย และยังมีรถจักรยานยนต์บางส่วนที่ไม่สวมหมวกนิรภัยขับผ่านด่านชุมชนแต่ไม่ได้รับการตกเตื่อนอาจเนื่องจากผู้ทำผิดถูก กติกาตั้งด่านเป็นบุคคลเดิมและปฏิบัติผิดซ้ำหลายครั้ง ซึ่งผู้เข้าเวรที่ด่านชุมชนไม่มีอำนาจจับหรือดำเนินการทางกฎหมายกับบุคคลเหล่านั้นได้ หรืออาจมีสาเหตุมาจากผู้ที่ประจำอยู่ด่านชุมชนมองเห็นว่าการไม่สวมหมวกนิรภัยยังไม่เป็นปัญหาหรืออันตรายเท่ากับสาเหตุอื่นๆ เช่น เมาส์ราแล้วขับ การขับเร็วเกินกำหนด เป็นต้น ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของซิติพัทธ์ ขอนพิกุลและคณะ⁽¹²⁾ ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสวมหมวกนิรภัยคือความเข้มงวดของตำรวจ ความเข้มงวดและความต่อเนื่องของการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ทัศนคติของบุคคลส่วนใหญ่เห็นเรื่องการไม่สวมหมวกนิรภัยในขณะที่ขับขี่เป็นเรื่องปกติธรรมดาของสังคม

การศึกษานี้ออกแบบให้เก็บข้อมูลย้อนหลังช่วงเทศกาลที่มีการตั้งด่าน ซึ่งข้อมูลถูกบันทึกในแบบฟอร์มรายงานการดำเนินงานไว้ระหว่างการตั้งด่านชุมชนโดยผู้เฝ้าเวร ซึ่งผู้บันทึกแต่ละช่วงเวลาไม่ใช่ทีมผู้วิจัยแต่เป็นผู้เข้าเวรแต่ละผลัด ซึ่งมีความหลากหลายของระดับการศึกษาและความเข้าใจในการบันทึกข้อมูล ถึงแม้จะมีการประชุมทำความเข้าใจวิธีการบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขแล้วก็ตาม นอกจากนี้ ผู้เข้าเวรแต่ละผลัดอาจเห็นความจำเป็นในการตกเตื่อนรถจักรยานยนต์ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกาแตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้มาต่ำกว่าความเป็นจริง

เมื่อเปรียบเทียบการเกิดอุบัติเหตุ 3 ปีย้อนหลังและปี พ.ศ. 2558 ในปี พ.ศ. 2558 ทั้งอำเภอพุทไธสง มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุต่ำกว่าปีอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย แต่ในปี พ.ศ.2558 มีการเกิดอุบัติเหตุในถนนหมู่บ้านลดลงจากปี พ.ศ. 2557 เกินกว่าร้อยละ 50.0 ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าสาเหตุที่อัตราการเกิดอุบัติเหตุปี พ.ศ. 2558 ยังไม่ลดลงมากเป็นเพราะมีจำนวนการเกิดอุบัติเหตุนอกพื้นที่และกลับเข้ามารักษาในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและโรงพยาบาลชุมชนในพื้นที่จำนวนหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอที่ยังไม่ได้ดำเนินการเรื่องด่านชุมชนพบว่าปี พ.ศ. 2558 พื้นที่เปรียบเทียบมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุสูงกว่าอำเภอพุทไธสง แม้ว่าจำนวนการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์น้อยกว่า 5 ราย เนื่องจากจำนวนประชากรของพื้นที่เปรียบเทียบมีน้อยกว่าอำเภอพุทไธสง 1.86 เท่า นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่เปรียบเทียบมีการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ซึ่งมีสาเหตุจากการเมาสุราและไม่สวมหมวกนิรภัยในขณะที่อำเภอพุทไธสงไม่มีการเสียชีวิตและบาดเจ็บอย่างรุนแรงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Fell J et al⁽⁷⁾ Erke A et al⁽⁸⁾ และ Miller T et al⁽⁹⁾ ที่พบว่าการตั้งด่านสามารถลดอุบัติเหตุจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยังสามารถลดความรุนแรงรวมถึงการเสียชีวิต

จากอุบัติเหตุตอนกลางคืน อย่างไรก็ตาม อำเภอบริเวณนี้ในช่วงสามปีที่ผ่านมาแนวโน้มของการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ลดลง ในขณะที่อำเภอพุทธโสภณมีสถานการณ์ค่อนข้างคงที่ ซึ่งข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุในอดีตของทั้ง 2 อำเภออาจจะไม่สมบูรณ์ จึงเป็นข้อจำกัดของการศึกษาที่สำรวจข้อมูลย้อนหลังโดยเฉพาะการสำรวจข้อมูลอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ในถนนภายในหมู่บ้าน ที่งานวิจัยนี้ไม่ได้มีการออกแบบเก็บข้อมูลก่อนช่วงเทศกาล การศึกษาครั้งต่อไปจึงควรปรับปรุง รวมทั้งหากมีการออกแบบเก็บข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ และศึกษาไปข้างหน้าจะทำให้ทราบประสิทธิผลของการตั้งด่านชุมชนที่ชัดเจนขึ้น

จากการศึกษาพบว่า การตั้งด่านชุมชนของอำเภอพุทธโสภณเป็นรูปแบบที่ควรนำไปขยายผล ซึ่งหากเพิ่มมาตรการ/กระบวนการให้ผู้ตั้งด่านสามารถกักและตักเตือนบุคคลที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุในชุมชนได้ จะทำให้เกิดประสิทธิผลในการลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุได้มากขึ้น และหากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมกันสนับสนุนให้ทุกอำเภอมีนโยบายในการตั้งด่านชุมชนช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดยาว และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น ป้ายหยุดตรวจ กรวยจราจร กระบองไฟและเสื้อจราจรจะทำให้โอกาสการเกิดอุบัติเหตุในช่วงวันอันตรายดังกล่าวในภาพรวมของประเทศลดลงได้มากขึ้น

บทสรุป

การตั้งด่านชุมชนมีส่วนช่วยให้เกิดการกักและตักเตือนผู้ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและอาจนำไปสู่การลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุในช่วงวันหยุดเทศกาลได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความปลอดภัยและความเข้มแข็งของชุมชนเนื่องจากการระดมทรัพยากรบุคคล งบประมาณและสิ่งของในการตั้งด่านชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง ดังนั้นผู้สนใจและต้องการดำเนินกิจกรรมด้านชุมชนควรพิจารณาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายในระดับตำบลให้เหมาะสมกับบริบท

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นพ.ค่านวณ อึ้งชูศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ (ระบาดวิทยา) กรมควบคุมโรค ทีมที่ปรึกษาจากสำนักงานพัฒนาโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (International Health Policy Program, Thailand) และเขตบริการสุขภาพที่ 9 คณะทำงานและที่ปรึกษาโครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยด้านนโยบายและระบบการควบคุมโรค กรมควบคุมโรคและผู้บริหารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 นครราชสีมา ที่อำนวยความสะดวกในการทำวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งงบประมาณวิจัยจากกรมควบคุมโรค และสำนักงานเขตบริการสุขภาพที่ 9

เอกสารอ้างอิง

1. มูลนิธิไทยโรดส์. สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล. (online), 2556. จาก: <http://trso.thairoads.org/statistic/festival>. (ค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2558).
2. ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่. รายงานผลการปฏิบัติงานป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2556. (online). สืบค้นจาก <http://www.roadsafetythailand.com/main/index.php/data-statistics-th/statanddatanewyearmenu>. (ค้นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2558).
3. ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่. รายงานผลการปฏิบัติงานป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2557. (online). สืบค้นจาก <http://www.roadsafetythailand.com/main/index.php/data-statistics-th/statanddatanewyearmenu>. (ค้นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2558).

4. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. รายงานสรุปสถิติอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลปีใหม่ 30 ธันวาคม 2557 – 5 มกราคม 2558. (online), 2558. สืบค้นจาก <http://www.thaincd.com/road-accident-injure/information.php>. (ค้นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2558.)
5. สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. ข้อมูลอุบัติเหตุช่วงเทศกาลปีใหม่ (ปี 2551 – 2558). (online), 2558. ค้นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2558, จาก <http://www.niems.go.th/th/View/Page.aspx?PageId=25580330052811469>.
6. Corinne Peek-Asa. The Effect of Random Alcohol Screening in Reducing Motor Vehicle Crash Injuries. *American Journal of Preventive Medicine*. 1999; (1S):16: 57 – 67.
7. James C. Fell, Robert B. Voas. The effectiveness of reducing illegal blood alcohol concentration (BAC). *Journal of Safety Research*, 2006; (37): 233–43.
8. Erke A., Goldenbeld C., Vaa T. The effects of drink-driving checkpoints on crashes –a meta analysis. *Accid Anal Prev*, 2009; (4): 914–23.
9. Miller T., Blewden M., Zhang J. Cost savings from a sustained compulsory breath testing and media campaign in New Zealand. *Accid Anal Prev*, 2004; 36(5): 783 – 94.
10. Lacey JH., Ferguson SA., Kelley-Baker T., & Rider RP. Low-manpower checkpoints: Can they provide effective DUI enforcement in small communities?. *Trafc Inj Prev*, 2006; 7(3): 213 – 18.
11. Roepe U PJ, Voa V RB, Padilla-Sanchez L and Esteban R. A long-term community-wide intervention to reduce alcohol related trafc injuries: Salinas, California. *Drugs: Education, Prevention and Policy*. 2000;7(1): 51-60.
12. ชีติพัทธ์ ขอนพิกุล, นพดล กรประเสริฐ, ปรีดา พิชยาพันธ์. การเปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยสำหรับผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในมหาวิทยาลัย. การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 20 วันที่ 8-10 กรกฎาคม 2558 จังหวัดชลบุรี. 2558.